

El Salpàs

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Castellbell i el Vilar
Alçada: 189

Coordenades:

Latitud: 41.64182
Longitud: 1.86135
UTM Est (X): 405172
UTM Nord (Y): 4610635

Classificació

Número de fitxa 08053 - 268
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Costumari
Estil / època: Contemporani Modern
Segle XVIII-XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Tradició perduda.
Protecció Inexistent
Accés Sense accés
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dv., 19/05/2017 - 02:00

Descripció

El salpàs és una tradició cristiana que consistia en el costum de beneir amb aigua i sal les cases durant el temps pasqual, que té el seu origen en la benedicció de les llars jueves en ocasió de la Pasqua. En arribar a les cases de pagès, al capellà i als seus acompanyats se'ls oferia un àpat i un donatiu.

Després que el capellà beneís la sal i l'aigua, se'n feia una barreja, com una pasta que es posava en un plat i amb una cullera es donava el volt de la casa llençant aquesta barreja als llindars de les portes, als estables i corts i a les cisternes.

Els escolans repartien fulles de palma de les portades a la processó del dia de Rams i la gent en confeccionaven unes creus que clavaven a les portes i portalons de les cases perquè els deslliuressin de tot mal, sobretot dels temuts llamps.

A la parròquia del Vilar, se seguia el següent itinerari: Diumenge de Rams, es sortia de la parròquia fins a can Gairin, seguint la via del Cremallera fins a ca l'Agut, l'Astarròs, el Pigat, el Gall, on solien oferir llonganissa i pa; a Viladoms, "casilla" del Gall al Gall de Dalt, cal Guixa, l'antiga casa de "La Bauma", carreró de l'Estació, can Badia i ja arribaven fosc a la parròquia.

Dilluns Sant: Viladoms de Dalt, el Grau, on acostumaven a oferir rodanxes de taronja amanides amb sucre i vi bo, la Riereta, les Casetes i a dinar. A la tarda anaven al Vilar, des del Puig a ca l'Esquerrà i el Baix Vilar que aleshores només comprenia des de cal Tinet a cal Baumé i totes les cases del vessant fins a cal Teuler i can Xiviró.

El Dimarts Sant: s'iniciava el salpàs al barri del Burés (que aleshores formava part de la parròquia del Vilar) i el barri del Borràs, i a la tarda es feia a la Bauma i les Galeries.

Les famílies, agrupades de cinc en cinc o sis, feien "una taula" que consistia en que cada veí havia de posar un plat de sal i un gerro d'aigua, clavada al piló de la sal i una candela i al costat un ou o deu cèntims d'aram que recollien els escolans i deixaven a canvi la fulla de palma.

Tot el que es recollia es guardava fins el dissabte de Glòria, i el rector ho repartia entre els escolans. Els solien tocar una parell de dotzenes d'ous i dues pessetes o deu rals depenent de l'any.

El dilluns de Pasqua, els capellans i els escolans de Castellbell, el Vilar, Rellinars i Vacarisses feien un dinar amb el que havien arreplegat al lloc conegut com collet dels Capellans.

Observacions:

Tot i que a Castellbell i el Vilar s'ha deixat de practicar aquest ritual, encara es poden observar les conseqüències a les pedres de les llindes i brancals de portes. L'erosió és causada per la sal que contenia l'aigua beneïda amb la qual es beneïa la masia.

Història

Costum cristià de beneir amb aigua i sal les cases durant el temps pasqual.

Regulat per l'antic ritual romà, té com a origen la benedicció de les llars jueves en ocasió de la pasqua. Als Països Catalans, en les poblacions petites, sobretot pageses, el salpàs anava acompanyat de tot un costumari sobre els verals de masos, llocs on menjava el capellà i acompanyants, i donatius, normalment una o més dotzenes d'ous, segons la categoria de les cases. Era costum també de donar a menjar la sal sobrant al bestiar i l'aigua beneïda a la mainada; hom creia que així restaven protegits contra malures o malalties. El sacerdot o els escolans repartien fulles de palma beneïdes, amb les quals la gent feia creus, que es clavaven a les portes i finestres com a signe de protecció, sobretot contra els llamps. A les poblacions hom cridava a una benedicció general, el dilluns sant, i amb la sal que portava la gent era feta l'aspersió pels portals de les cases.

Bibliografia

MASATS, Joan (1982). El Salpàs passa a la història; dins El Brogit. Periòdic informatiu de Castellbell i El Vilar. Abril 1982, 27, pp. 10.

<http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0140847.xml>